

Sosiaalipolitiikan peruskysymysten äärellä

NOORA ELLONEN

Kirjoittaja on
Yhteiskuntapolitiikka-
lehden toimittaja ja
yliopistonlehtori
Tampereen
yliopistossa

Aloitin sosiaalipolitiikan opinnot 21 vuotta sitten. Ensimmäisellä luennolla korostettiin, miten universaalit palvelut ja riittävän toimeentulon turvaaminen kaikille ovat sosiaalipolitiikan ydin. Seuraavalla luennolla keskusteliinkin jo hyvinvointivaltion kriisistä ja tulevaisuuden kestävyysvajeesta. Rohkeimmat luennoitsijat haastivat pohtimaan yksilön ja yhteiskunnan vastuun rajapintoja ja puhuivat yksityistämisen tarpeesta tulevaisuudessa.

Elämme nyt tuota tulevaisuutta. Hyvinvointivaltion kriisistä on monta eri näkemystä, mutta toimintaympäristössä tapahtunutta muutosta tuskin kukaan voi kieltää. Viime vuodet ovat haastaneet yksilöiden hyvinvointia ennennäkemättömällä tavalla ja käynnissä on 2000-luvun yksi suurimmista hyvinvointivaltiojärjestelmän muutosprosesseista, sote-uudistus. Myös seuraavaa mittavaa muutosta eli sotu-uudistusta on jo alettu valmistella. Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on nykyistä joustavampi järjestelmä, joka ottaa entistä paremmin huomioon elämäntilanteiden moninaisuuden ja siirtymät etuudelta toiselle.

Vaikka elämmekin täysin erilaista aikaa kuin tuolloin 21 vuotta sitten, on mielenkiintoista nähdä, miten sosiaalipoliittisen keskustelun keskiössä ovat edelleen hyvin samanlaiset kysymykset. Kuten tämän YP:n teksteistä käy ilmi, keskustelua käydään yhä yhdenvertaisuudesta, riittävästä toimeentulosta sekä yksilön ja yhteiskunnan vastuusta.

Käynnissä olevan sote-uudistuksen taustalla on ymmärrys siitä, että yksittäisten kuntien resurssit eivät riitä turvaamaan yhdenvertaisia ja riittäviä hyvinvointipalveluja kaikille. Niina Rantamäki ja kumppanit pohtivat artikkelissaan, voidaanko alueellinen yhdenvertaisuus turvata maakunnallistuvissa rakenteissa ja penäävät avointa sekä osallistavaa keskustelua siitä, missä puitteissa alueellista yhdenvertaisuutta voidaan tai tulee tavoitella.

Yhdenvertaisuuden ja universalismin teemoja lähestytään numerossa myös yksilön kokemusten kautta. Kristiina Korjonen-Kuusipuro ja Eveliina Saari kuvaavat artikkelissaan, miten palvelujen digitalisoituminen herättää ikääntyvissä pelkoa syrjäytymisestä ja palvelun saannin ulkopuolelle jäämisestä. Lotta Junnilainen puolestaan tuo esiin, miten koronapandemiasta johtuvien rajoitustoimenpiteiden aiheuttamat ansionmenetykset kulttuurialan itsensätyöllistäjien kohdalla ovat osoittaneet sosiaaliturvajärjestelmän epätasa-arvoisuuden.

Yksilön, yhteiskunnan ja palvelutuottajien vastuun jakautumisen pohditaan puolestaan Katja Kuusiston ja kumppaneiden artikkelissa päihitteiden ongelmakäyttäjien näkökulmasta sekä Tuija Karsimuksen ja Kirsi Güntherin artikkelissa peliongelmaisten näkökulmasta. Molemmissa teksteissä otetaan rohkeasti kantaa lainsäädäntöön ja sen tulkinnan haasteisiin.

Nyt kun käsillä on jälleen uuden akateemisen lukukauden aloitus, uskon, että tänäkin vuonna ensimmäisillä sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikan luennoilla puhutaan universaaleista palveluista, riittävästä toimeentulosta, hyvinvointivaltion kriisistä, yksilön ja yhteiskunnan vastuusta sekä mahdollisista uusista palvelutuotannon malleista. Kannustakaamme näillä luennoilla olevia tulevia hyvinvointivaltion rakentajia tuottamaan lisää uusia rohkeita avauksia tulevaisuuden yhteiskuntapolitiikkaan.